

DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak petek; ako : : je ta dan praznik, dan poprej. : :

Cena jim je za celo leto (od aprila do aprila) 3 K, za pol leta 1-50 K. Narocnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 3-50 K, za Ameriko 4-50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

: Vse dopise, naročnino in oznanila :
: sprejema tiskarna J. Krajec nasl. :

Pred 31. letnikom.

S 1. aprilom t. l. bodo „Dolenjske Novice“ dopolnile 30. leto svojega obstoja. Gmotno vprašanje, s kojim se je moral list bojevati skozi celi čas svojega obstoja, je žalibog to leto, bolj kot kedaj poprej, grozilo pokopati naš dolenjski list.

Začeli so že omahovati celo nekateri njegovi sicer najzvestejši prijatelji, ko so videli, da dolenjski gospodje kljub vsakoletnim opetovanim prošnjam in pozivom večinoma z malimi častnimi izjemami niso storili za list skoraj ničesar. Dne 1. marca je bil sklican v Novo mesto sestanek merodajnih interesentov, da rešijo končno vprašanje o obstoju našega lista. Žalibog se jih ni ravno veliko udeležilo, zlasti oddaljenejših sploh ni bilo, a kar jih je bilo, so tako prepričevalno zagovarjali potrebo našega lista, da je sestanek sklenil vse storiti, da se list ohrani.

Danes lahko konstatiramo z zadoščenjem, da se je pooblaščenec tega sestanka posrečilo pri merodajnih krogih zagotoviti nadaljni obstoj. Torej „Dolenjske Novice“ bodo izhajale tudi od prvega aprila 1915 naprej; kako dolgo naprej, pa je odvisno od Dolenjcev.

Proti našemu pričakovanju smo namreč prišli pred koncem tekočega poslovnega leta do zaključka, da se število naročnikov tudi tekoče leto v splošnem ni dvignilo, daši smo ob početku tekočega leta ponovno povdarjali, da zamore list kot tednik obstojati le, ako dobi še najmanj enkrat toliko naročnikov. Res je sicer, da so nekatere fare naenkrat naročile po 10 do 15 iztisov več, a to so bili le redki slučaji. V boljše razumevanje objavljamo v naslednjem številčno razmerje vseh naročnikov po Dolenjskem.

Dolenjski naročniki:

Župnija:	Število naročnikov:
Rudolfovo	123
Kandija-Šmihel	91
Bršljin-Prečna	48
Adlešiče	3
Belacerkev	11
Brusnice	38
Bučka	4
Čatež ob Savi	5
Črmošnjice	3
Črnomelj	28
Dobrniče	10
Dole pri Litiji	5
Dol. vas pri Ribnici	2
Dvor	12
Gradac	9
Jesenice ob Savi	3
Kočevje	7
Kostanjevica	13
Krka	1
Krško	7
Leskovec	8
Litija	5
Metlika	40
Mirna	6
Mirnapeč	38
Mokronog	3
Podgrad	3
Radeče	2
Radna	4
Raka	13
Ribnica	8
Semič	26
Stara loka	2
Stopiče	51

Župnija:	Število naročnikov:
Straža-Vavtavas	33
Suhor	23
Škocijan	13
Šmarjeta	23
Šmartno pri Litiji	9
Sv. Križ pri Kostanjevici	11
Sv. Križ pri Litiji	3
Št. Janž	5
Št. Jernej	58
Št. Peter pri Rudolfovem	33
Št. Rupert	10
Št. Vid pri Zatičini	18
Toplice-Soteska	43
Travnik	2
Trebelno	6
Trebnje	18
Tržišče pri Mokronogu	3
Turjak	1
Vače pri Litiji	3
Vel. Lašče	2
Vel. Loka	13
Vinica	17
Višnjagora	8
Zagradec	8
Zatičina	4
Žužemberk	35

Torej nekatere župnije, ki niti primeroma nimajo tolikega števila župljanov, imajo po trikrat več naročnikov, kakor nekatere župnije s primeroma trikrat večjim številom župljanov. Na te župnije se obračamo v prvi vrsti. Ali bi ne mogle tudi te župnije dobiti, ako bi se le merodajni činitelji količkaj potrudili, vsaj 50 do 60, da, celo do 100 naročnikov. Ali ni naravnost sramotno, da so ravno največje dolenjske fare primeroma najslabše pri našem listu zastopane! Storite še vsaj to leto svojo dolžnost in Dolenjske Novice bodo zasigurane tudi za bodoče!

Druge župnije pa, koje so že primeroma itak častno število naročnikov dosegle, naj tudi v bodoče skrbje, da bodo pred vsem stare naročnike obdržale. Poleg tega, pa naj skušajo dobiti še vsaj 10 do 15 novih naročnikov, da bodo za vzgled in izpodbudo drugim mlačnejšim župnijam, listu pa v gmotno in idejalno podporo.

Kaj pa naše dolenjske zadruge, hranilnice in posojilnice in razne gospodarske zadruge? Tudi te lahko pri razširjenju Dolenjskih Novic veliko pripomorejo. Saj je vendar naš list v prvi vrsti gospodarski list za dolenjsko ljudstvo! Zato bi bile ravno naše dolenjske zadruge tudi med prvimi poklicane širiti Dolenjske Novice med ljudstvo. Vsaka slabejša zadruga bi naj naročila vsaj po 5 iztisov, močnejše pa vsaj po 10 do 15, nekatere zelo močne celo do 20 ali več in jih razdelile med ljudstvo; ako bi računali vsaj okoli 70 do 100 zadrug na Dolenjskem, ki bi po našem navodilu storile, bi dobili za prihodnje leto že lepo število novih naročnikov. Marsikakemu čitatelju, kojemu je nekaj časa za druga list plačevala, se bo list priljubil in čez kakega pol leta bo že list sam naročil in plačeval. Načelstva dolenjskih zadrug torej prosimo, da v prvi svoji seji sklenejo naročiti primerno število Dolenjskih Novic, kakor je dosedaj že storila za tekoče leto raška posojilnica. Vse tiste zadruge, ki se bodo našem vabilu odzvale bomo svoječasnno drugim za vzgled in vzpodbudo tudi v našem listu objavili.

Doslej so nas Dolenjci tudi veliko premalo podpirali z inserati, ki pomenjajo

za vsak list to, kar je ovs za konja. Ali res nimajo Dolenjci nikomur ničesar ponuditi, da tako bore malo inserirajo? Če tuje tvrdke svoje ničvredno blago ponujajo Dolenjem in riskirajo inserate, kolikor bolj naj ponujajo naše domače tvrdke v domačem listu pošteno blago. Saj še Dolenjci sami drug za drugega ne vemo kaj imamo na prodaj, kako naj pa drugi kupci izvedo, ako se nikoli v časopisju ne oglasimo, pri čemur omenjamo, da imajo ravno za domače blago lokalni listi največ kredita pri drugih kupcih. Tudi v tem oziru pridejo v poštev naše gospodarske zadruge, hranilnice pa vsaj s tem, da javne objave, n. pr. občnih zborov in računskih zaključkov v našem listu inserirajo, v kolikor niso po pravilih drugače vezani.

Dolenjci! Skozi 30 let ste imeli svoj lasten list, ki se je vsikdar potegoval za Vaše koristi; skozi 30 let so Dolenjske Novice neumorno izobraževale in vadile naše dolenjsko ljudstvo politično in gospodarsko! Ali bi ne bila torej sramota, da bi list, ki ima tako častitljivo preteklost, vsled vaše malomarnosti prenehal? Zastavite torej vse moči za bodoče poslovno leto, da bodo dolenjski naročniki inserentje in dopisniki pri Dolenjskih Novicah v kar najčastnejšem številu zastopani!

Z južnega bojišča.

Z južnega bojišča se je oglašil svojemu prijatelju iz novomeške okolice g. Jurij Picek, ces. svetnik in trgovec v Novem mestu, in sicer:

Bosenski konjički.

Jaz sem ves čas pri trenu kot „Stabführer“ II. bataljona. Dokler je bila možnost, smo imeli vozove; predno smo šli pa proti bojni črti, smo dobili za naš bataljon okoli 80 malih konjičkov (bosenskih) za nošo. Taka mala konjska živalica je neverjetno močna; nosi do 140 kg tovora. S temi konjički dobili smo tudi civiliste, večinoma Turke, kateri so te živalice vodili. Vsak Turak je vodil dva taka konjička. Konji imajo nalašč za nošo napravljene samare (Tragsattel). Ves tren, in sploh vse blago smo morali iz vozov preložiti na te konjičke; jaz vse to še nikoli nisem videl, sedaj pa vso našo robo navezati na te živalice.

Za nas to seveda ni bila malenkost. Dobili smo za vsako stotnijo po 4 do 6 nalašč za to pripravljenih košaric, v katere smo zložili blago. Napraviti jih je bilo treba tako, da je bilo v vsaki košari jednako teže, ker sicer konj ne more nositi.

Poročnik, kateri nam je te konjičke izročil, nam je dal potreben nauk, kako se na samare natovori, potem smo se pa tega dela lotili. Voditelji (Tragtierführer) so imeli sicer nekoliko prakse, pač pa so navajeni samo na vreče ali drva in enake stvari, katere nosijo z njiv, itd., ker tukaj ni vozov, ne potov, niti kolovozov, še manj pa cest. Vsak tukajšnji posestnik ima po enega ali dva, boljši tudi več takih konjičkov, s katerimi vse znosi, kar rabi pri poljedelstvu in pri gospodarstvu sploh.

Po slabih potih.

Jaz sem imel pa razno prtljago, kovčke, zaboje za pisarniške tiskovine, razne zaboje z živili za vojake, seno, in včasih še celo slamo, in seveda tudi živež

za konje, itd. Natovorili smo si nekako vse; ko je bilo enkrat vse v redu postavljeno, nad 300 takih natovorjenih živalic od celega polka, smo se potem začeli pomikati. Polk naš je dan ali dva dni poprej odkorakal. Med potjo smo imeli seveda večkrat neprilike. Dokler smo šli po cesti, je bilo dobro. Ko smo prišli v hribe v gozde, si slišal naenkrat kak ropot — zrušil se je sedaj eden, sedaj drugi tovor s konja. Treba je bilo zopet hitro natovoriti; izgubili smo pa vedno precej časa, ker je ves tren stal, dokler ni bilo zopet vse v redu.

Pozneje smo dobili polagoma prakso, tako, da smo znali vedno bolj dobro tvoriti. Prišli smo pa tudi na vedno slabije kraje. Hrib, dolina, močvirje, skale ali blato, itd.! Z neverjetno spretnostjo si zna najti konjiček pot, tako, da je bilo na slabih potih najbolje, da si izpustil žival. Večkrat sem si mislil: ako sedaj konj pade, se bode vse razbilo, in še konj se bode ubil; pa razven nekaterih slučajev se ni zgodilo posebnih nesreč. Tako smo hodili ves čas v primerni razdalji za našim polkom.

Na najhujše težkoče smo pa prišli, ko smo korakali od Višjegrada proti Červenemu vrhu na snegu in ledu. Naši konjički imajo namreč turške podkove, to so okrogle ploščice; misliš si lahko, kakšen je bil ta pot. Hrib, kakor po strehi, ledeno in snežno, konji gladki in s tovorom obloženi. Večkrat so morali vojaki konjem pomagati, jih držati in riniti. Ravno tako se je tudi meni godilo; imel sem sicer dobre čevlje, a tudi brez žbljev, tako, da sem po vsakem koraku moral nogo na rob podplata obrniti, če sem hotel sploh kak korak napraviti. Z veliko težavo smo prišli že pozno v noč na prostor, kjer smo se potem ustavili.

Omenim še, da smo med tem časom marširali podnevi in ponoči po hribih, gozdovih, skalah in vse mogočih jarkih, v hudi temi brez vsake luči. Včasih smo bili pa tudi po dva do tri dni brez vsake jedi in pijače; kakor mi, tako tudi konjički. Kljub temu, da smo imeli jed seboj, ni bilo časa za jed, ker smo hiteli za polkom, ki je hitro zasledoval sovražnika. Polk naš se je bojeval najprvo 5. in 6., 19. in 22. oktobra; pa od 22. do 26. oktobra.

Najhujši napor 27. pešpolka.

Največ je pa prestal naš polk od 22. do 26. novembra. Te dni je ležal tri dni in tri noči vedno v skalnih jarkih brez jedi in vsega. Bil je od sovražnika v razdalji kakih 75 metrov, tako, da so se s sovražnikom lahko pogovarjali. Srbi so kričali: „Švaba idi gore, ja ti dam bombo (sovražnik je imel tudi ročne bombe); naši so jim pa odgovarjali: „Landsturm ne bode bežal, ako jih metneš deset.“ Te dni je bil tukaj sneg in hud mrz; bili smo v višini 1300 m nad morjem. Naši možje pa so ventlar vse radovoljno prestali; delo našega polka je nepopisno. To ve edino le tisti, kateri je sodeloval in videl naše možake v teh dneh.

Dne 2. decembra se je vršil glavni naskok z veliko zmago, tako, da smo sovražnika pognali do srbske in črnogorske meje, do reke Lime. Po tej sijajni zmagi smo morali pa 10. dec. 1914 nagloma nazaj. Zakaj? V vseh teh bojih je bil naš meščan korporal Gustav Murn, na katerega so mnogokrat deževale krogle

sovražnikove in tudi velikokrat šrapneli; varoval ga je menda sam Bog, ker je ostal še zdrav in nepoškodovan. Le za noge toži, da ga večkrat bolijo; premrazil je. Bilo je seveda tudi več naših domačinov zraven, katerih Ti ne bodem našteval; zanimal sem se najbolj za Murna, ker je bil ravno iz mesta in sva bila večkrat skupaj, kakor se tudi sedaj vsaki dan vidi, in tudi kak kozarec skupaj zavžijeva.

Prvi napad na tren.

Kritičen dan za mene je bil 10. okt., ko se je vršil napad na tren. Bilo je okoli 5. ure popoldne. Celi dan smo korakali s trenom. Okoli treh smo se ustavili in napravili ogenj, da se ogrejemo in kaj skuhamo; ker je snežilo, smo bili vsi mokri in zeblo nas je. Ko sedimo tako pri ognju in se grejemo, naenkrat zaslišim dva strela, nakar se je vnel grozovit ogenj (Schnellfeuer). Zagrabil sem mahoma za puško ter skočil v bližnjo dolinico za debelo smreko. Krogle so žvižgale kakor toča nad mojo glavo in smrekove veje so padale po meni. Krogle so letele od treh strani in jaz sem bil ravno v sredini. Sovražniki so bili v gozdu in jaz sem bil s trenom na mali planjavici nekaj nižje. V dežju krogel sem se za malo odmaknil. To grozno streljanje je trajalo kake tričetrt ure. Ko se je ogenj ustavil, sem šel takoj gledat, kaj se je zgodilo. Tren sem še našel. Konje smo našli v gozdu. Žrtve so bile: trije mrtvi, okoli 20 ranjencev in dva konja ubita.

Napad s kanoni.

Dne 26. oktobra je bil pa napad s kanoni, ko smo korakali v Višegrad. Ta prizor je bil tudi grozen. Korakali smo po ovinkih pred Višegradom, med potjo sem se pogovarjal z enim narednikom o strojnih puškah in razne druge stvari o boju. On mi pravi, pogledjte v kotanji med onim velikim hribom, kjer se kadi, imajo gotovo Srbi kanone. To je bilo več kilometrov oddaljeno. In res, ko napravimo še par sto korakov po cesti, že prižvižga prvi šrapnel, drugi, tretji, itd. Mi se brzo umaknemo v nek jarek med dvema hriboma. Pritisnili smo se pod debele gabre in čakali na usodo; bilo je tudi okoli 4. ure popoldne. Jaz sem bil tudi pod nekim debelim gabrom in več drugih poleg mene. 15 korakov nad nami padlo je gotovo kakih 62 šrapnelov; vendar druge nesreče ni bilo, kakor eden konj ubit, eden mož lahko ranjen.

Tako sem korakal od 1. okt. 1914 do 17. jan. 1915 vedno pod milim nebom ponoči in podnevu.

Veselilo me bo, ako se še spomniš s kako dopisnico na-me, ker sem rado-veden, ako bodeš to pismo prejel.

Pozdravi vse znane gospode in znanee.

Te pozdravlja

Jurij Picek, Stabsführer,

k. k. Landsturminfanterieregiment Laibach
Nr. 27, 5. Feldkomp., Feldpost 307.

Pegasti legar.

Napisal primarij dr. Fr. Derganc v „Slovencu“.

Pegasti legar (Flecktyphus, Febris exanthematica) je najbolj nalezljiva akutna bolezen in spada v posebno, šest boleznih obsegajočo skupino, ki jih imenujemo akutne izpuščaje (eksanteme). V to skupino štejemo razun pegastega legarja še naslednje nalezljive bolezni: škrlatino (Scharlach), ošpice (Masern), koze (Pocken), norice (Windpocken) in ruske (Röteln). Pri vseh teh boleznih nastopi na koži poseben, značilen izpuščaj. Pri večini drugih nalezljivih boleznih je zdravniška veda že odkrila njih provzročitelje (bakterije), kar se pa žal pri skupini akutnih izpuščajev doslej še ni posrečilo. Izmed teh šest boleznih z neznanim provzročiteljem je naj-nevarnejši — pegasti legar.

Kako se razširja pegasti legar, kako se inficira (okuži) človek s pegastim legarjem? Z ozirom na odgovor se ločijo

zdravniki v novjšem času na dve stranki. Stranka starejših zdravnikov trdi, da se širi pegasti legar naravnost od človeka do človeka, če pride zdrav človek z bolnikom v dotiko; ali pa tako, da okuži bolnik predmete svoje okolice (obleko, perilo, pohištvo, sobo) in pride zdrav človek v dotiko s temi okuženimi predmeti. Bolnik je ves čas boleznin in še par dni pred izbruhom boleznin nalezljiv. Kužni strup kroži v bolnikovi krvi in pride iz nje v izdihani zrak, pljunek, znoj, seč (urin), v prah zraka in druge okolice. Provzročitelj pegastega legarja (kužni strup) je izredno stanovitnega značaja, posebno v prahu se ohrani več mesecev in se z okuženim prahom prenese v oddaljene kraje. Če se bolnikove sobe temeljito ne razkuži, lahko še po dolgem času obole novi stanovalci.

Stranka mlajših zdravnikov je na podlagi znanstvenih poizkusov izdatno omilila ta strah pegastega legarja in dognala, da bolnik sam na sebi ne more okužiti ne človeka, ne okolice, ampak da prenaša bolezen od človeka do človeka posebna živalica, posebna žuželka, ki spada med uši, in sicer — oblečna uš (Kleiderlaus) pediculus vestimentonem). Oblečna uš živi v obleki, posebno v telesnem perilu, in sicer v tistih delih, ki se najtesneje oprijemajo telesa, torej na tilniku, plečih in okoli pasu. Iz perila lazijo uši pit človeško kri in leč v gube in šive perila jajca (gnide, iz katerih se razvijajo v 14 dneh nove uši. Provzročitelj pegastega legarja se nahaja v telesu uši in kadar uš človeka ugrizne, tedaj preide provzročitelj skozi malo ranico iz uši v človeško kri.

Ako nadaljna izkušnja potrdi to razlago in mnenje mlajših zdravnikov, potem pegasti legar res ni tako nevarna bolezen in njega nalezljivost res ni tako grozna in velika.

Kako se tedaj obranimo, obvarujemo pegastega legarja? Najuspešneje se zavarujemo s tem, prvič, da se ogibljemo vseh oseb, predmetov in krajev, ki imajo ali utegnejo imeti uši in gnide; drugič, da vse ušive osebe, predmete in kraje razkužimo s tem, da uničimo, zatremo njih ušjo zalego in gnide. Ušivec je nevarnost! Boj zoper uši! Pegastega legarja nas obrani v teh nevarnih časih podvojena snažnost telesa, obleke in stanovanja. Moški in otroci naj se na kratko strižejo, ženske pridno češejo! Roke, obraz in vrat naj se vsak dan z vodo in milom omije, celo telo se naj enkrat na teden v kopeli okoplje; vsaj enkrat na teden naj se preobleče telesno perilo, ki se mora vselej dobro oprati in skuhati (torej ne samo oplakniti v topli vodi), vrhnja obleka se mora vsak dan stepsti in okrtati, čevlji vsak dan obrisati in osnažiti! Premožnejši naj menjajo telesno perilo vsaj dvakrat na teden, še bolje vsak drug dan! Tla v stanovanju redno vsak dan pometati, oziroma umivati, prah z močno kompresom (cunj) brisati. Kratkotrajno: prah in nesnago kot najhujšega sovražnika preganjati s telesa, obleke in stanovanja! Ogiblji se ljudi iz ušivih in sumljivih krajev, ako se niso takoj osnažili in preoblekli; ne hodi v kraje, kjer se zbirajo, zabavajo in prenočujejo ušivi ali sumljivi ljudje, na priliko: v beznice, nizke kavarne, ljudska plesišča in prenočišča. Opusti nepotrebno potovanje in obiske po železnicah. V tem oziru nosijo veliko odgovornost uprave železnic, ki naj bi vpeljale redno službo razkuževanja vozov, čakalnic, vsega prometnega blaga in okuževalnih krajev.

Kadar pegasti legar resnično nastopi, tedaj se pa mlajši zdravniki po svojem previdnem obnašanju kar nič ne razlikujejo od starejših. Tudi vlada se ravna v upravi javnega zdravstva po nazorih stare stranke in uveljavlja proti pegastemu legarju iste bojne principe, kakor proti vsem drugim nevarnim in nalezljivim boleznim: bolnika in strežno osebje strogo izolirati; vse prostore in predmete iz bolnikove okolice

temeljito razkužiti! In tudi mi bomo kretali skozi nevarni čas pegastega legarja najboljše in najsigurnejše, ako združimo teoretično spoznanje mlajših s praktično previdnostjo starejših! (Konec prih.)

Zakaj nas biješ?

Počasi gre od vzhoda do zahoda krvavo solnce. Med nebom in zemljo le rdeče strune letos se blestijo, kot bi zvenele bridko melodijo:

Gospod, Bog Sabaot, zakaj nas biješ? — Kako otožni naši so domovi, krvave dolge, bojne so planjave, na bojnem polju naši so sinovi in kdaj se vrnejo nazaj, — oh, kdaj? —

Gospod, Bog Sabaot, zakaj nas biješ? — Res, svet, Ti trikrat svet si, o Gospod, Ti vir si vse človeške luči in v Tvojih rokah so nebeški ključi, Gospod, Ti vojvoda si bojnih čet, Ti bodi naša bramba, naša moč! Gospod, ki si neskončno nam usmiljen, Ti si rešitev naša in pomoč. — Gospod, odpusti zmote in slabosti ponižna, revna prošnja naj Te gane, naj ganejo spokorne Te solze, mi grešniki smo Te na križ pribili, Gospod, odpusti in se nas usmili!

Gospod, Bog Sabaot, zakaj nas biješ? — Mi vnovič Tebe smo na križ pribili, zato smo strašno kazni zaslužili. — Nebeški Oče, tvoja sveta volja ne naša naj nad nami vedno se zgodi, pokorni bomo v vsakem Ti trpljenju, kot bili nekdanj smo — vesele dni.

Nujno obdelovanje polja.

Avstrijsko poljedelsko ministrstvo je izdalo pred kratkim važno odredbo, ki ima namen, da podžuri naše ljudstvo na deželi, da čim preje več sveta obdela in obseje. Glavne točke te ministrske naredbes so:

Do 15. aprila ima posestnik ali najemnik neobdelanih kosov zemlje pravico, isto sam obdelati. Ako pa do tega dne niti ne izvrši potrebnih predel za spomladansko setev, čeravno je že zemlja dovolj suha, ima občina pravico, da dotične kose zemlje obdela in obseje.

Do 23. aprila ima občina, v kateri leži dotično neobdelano posestvo, pravico, da ga po svoje obdela. Če se pa tudi domača občina ne pobriga za obdelavo zemlje, ima politična oblast pravico, da dovoli kaki sosednji občini ali tretji osebi, da obdela in obseje določene kose zemlje. V tem slučaju se je treba ravnati po navodilih krajevne komisije za oskrbovanje in spravlanje setve, ki obstoji v vsaki občini. Tudi okopavanje in obdelovanje posetve ter spravlanje pridelkov mora biti pod nadzorstvom zgoraj omenjene komisije. Dotični, ki je obdelal kak kos neobdelane zemlje, sme storiti vse, da mu je mogoče pravilno oskrbovati sejane ali nasajene pridelke. Samoobsebi je umevno, da je on tudi lastnik vseh pridelkov, ki jih je dobil na tistem kosu zemlje. Lastnik posestva pa nima nobene pravice do pridelkov. Ko pa so pridelki spravljani, nima obdelovalec nobene pravice do dotičnega kosa zemlje.

Obdelave in posetve oproščeni so le tisti kosi zemlje, čegar posestnik je do 31. marca naznanil po občini politični oblasti, da za leto 1915 niso pripravljeni za posetev, ali pa, da bo še-le pozneje iste obsejal s kakim semenom.

Do 15. aprila se torej posestnik lahko odloči, ali bo neobdelano zemljo obsejal ali ne, do 23. aprila ima občina pravico do obdelave zemlje in od tega časa naprej pa razpolaga o uporabi neobdelane zemlje politična oblast.

S to odredbo se daje ljudem, ki nimajo lastne zemlje, priliko, da brezplačno lahko dobijo v „najem“ kos zemlje, na

kateri posadijo krompir, koruzo, fižol ali kaj sličnega. Dolžnost občin in krajevnih komisij za spravlanje setve pa je, da skrbijo, da se vsak prepri, ki bi nastal med posestnikom in obdelovalcem zemlje, že v kali zaduši.

Spomladanski dopusti.

Kako se dobi oprostitev? Samostojni poljedelci (torej samo posestniki) zamorejo dobiti časovno omejeno oprostitev od črno-vojniške službe. Prošnje se smejo vlagati samo pri okrajnem glavarstvu. Vloži lahko prošnjo vojak sam, ali pa njegovi domači. Za take prošnje podajamo obrazec, seveda morajo prošniki obrazec primerno spremeniti. Vsak naj skuša v prošnji navesti vse vzroke, ki govorijo za oprostitev, toda samo resnične! Naš obrazec je narejen za slučaj, da je žena bolehn, da je šest mladoletnih otrok, da ni moškega pri hiši, itd. Glasi se:

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo!

Moj mož, Alojz Jenič, služi sedaj v Ljubljani pri c. kr. črnovojniškem pešpolku v Ljubljani št. 27, vojna kompanija št. 16. Prosim, da se ga za več časa oprostijo vojaške službe in sicer iz naslednjih vzrokov:

1. Posestvo je veliko 60 oralov, in sicer: 4 orale vinograda, 24 oralov njiv, 16 oralov travnikov, 8 oralov sadonosnika, ostalo gozd in pašnik.

2. Sem vsled zadnjega poroda trajno bolehn, ter niti v gospodinjstvu ne morem opravljati težjih del, kamoli na polju in v vinogradu.

3. Imam 6 otrok, katerih najstarejši je 10 let, ki mi torej pri delu ne morejo pomagati.

4. Nimamo ne hlapca pri hiši, ne drugega moškega, ki bi nam pomagal delati. Hlapec je moral tudi k vojakom.

5. Ako se vinogradi in njiva ne obdelajo, nas zadene velika gospodarska škoda.

Prosim, da se navedeni vzroki smatrajo kot posebne uvaževanja vredni in se mojemu možu dovoli daljša oprostitev.

Radna, 15. marca 1915.

Mica Jenič, obč. Radna št. 112.

Kako se dobi dopust? Za dopust lahko prosi najprej vojak sam pri svojem vojaškem poveljstvu. To se zgodi ustmeno, da se vojak-prosilec javi k raportu. Lahko pa prosijo za dopust tudi domači potom okrajnega glavarstva in sicer pismeno. Okrajno glavarstvo ne rešuje prošenj, temveč jih dostavlja vojakovim poveljstvom. Tukaj podajamo obrazec za prošnjo, kakoršno naj naredijo domači, seveda s potrebno spremembo:

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo!

Moj sin (oziroma mož, viničar, hlapec, delavec), Jožef Modic, služi sedaj v c. in kr. rezervni bolnišnici, v Uršulinskem samostanu, soba št. 4, Gorica. Ker ga neobhodno potrebujem za delo na polju, prosim, da mu njegovo poveljstvo da dopust, če le mogoče od 15. do 29. marca t. l.

Slavno c. kr. okrajno glavarstvo prosim, da prošnjo blagovoljno predloži pristojnemu vojaškemu poveljstvu.

Kraj, datum, podpis.

Podmorska vojska proti Angliji.

126 angleških trgovskih ladij uničenih. „Frankfurter Zeitung“ poroča, da je od začetka vojske do 1. marca uničenih 126 angleških trgovskih ladij, ki so skupno obsegale 437.879 ton.

Uspeh nemškega podmorskega čolna. Pariz, 14. marca. (Kor. urad.) „Agence Havas“ poroča iz Bordeauxa, da je neki nemški podmorski čoln 23 milj južno od Statpoint pogreznil parnik „Auguste Conseil“.

Angleški parnik potopljen. V nedeljo 7. t. m. ob 2. uri popoldne se je pred mestom Ilfracombe potopil parnik „Blugrove“, obsegajoč 2389 ton in pripadajoč pristanišču v Liverpoolu, ko je vozil v Barry premog. Bržkone ga je zadel tor-

pedo, izstreljen z nemškega podmorskega čolna. Vse moštvo obstoječe iz 35 mornarjev so rešili s čolni in izkrcali v Ilfracombe. Na znamenje sta dva velika parnika, ki sta bila v bližini, hitela ladji, ki je bila v nevarnosti, takoj na pomoč ter sta rešila mornarje.

Na južnem bojišču.

Naši letalci obstreljevali Lovčen. Iz Cetinjske se poroča: Avstro-ogrski letalci so zadnji čas vrgli veliko bomb na črnogorske postojanke na Lovčenu in pri Grahovu.

Nemško-francosko-belgijsko bojišče.

Na francoski fronti se bijejo boji pri Iperu, v Argonih, Vogezi in Champagni; vendar ti boji očitno nimajo odločilnega pomena, ampak so le manjšega pomena. Enkrat izvojujejo Nemci par jarkov, potem zopet Francozi malo napredujejo, a o kakem kolikor toliko odločilnem boju ni govora.

Vojska z Rusi.

Nemški uspehi na severnem delu fronte. 3160 Rusov zopet ujetih. Veliki glavni stan 11. marca: Vzhodno od Sereje so ujeli 600 Rusov in zaplenili tri topove in dve strojni puški. V boju severozahodno od Ostrolenke so naše čete zmagale. Rusi so pustili v naših rokah 6 častnikov, 900 mož in 8 strojnih pušk. V boju severozahodno od Novega mesta (Nowo Miasto) smo ujeli 1660 Rusov.

Ruski poraz v Avgustovskem gozdu; napredovanje Nemcev pri Praszynszu. Veliki glavni stan 12. marca. Severno od Avgustovskega gozda so bili Rusi pobiti. S hitrim odhodom v smeri proti Grodnu so se izognili popolnemu porazu. Ujeli smo tu nad 4000 Rusov, med njimi dva polkovna poveljnika in zaplenili 3 topove in 10 strojnih pušk. Tudi iz okolice pri Avgustovu se je sovražnik umaknil proti Grodnu.

Severno in severozahodno od Praszynsa naši spopadi napredujejo. Nad 3200 ujetnikov je včeraj ostalo v naših rokah. Severozahodno od Ostrolenke smo pri napadu ujeli tri ruske častnike in 220 mož. Pri Praszynszu stoje naše čete po začasni umaknitvi zopet 4 km severno od tega mesta. Odkar smo je zapustili, je bilo na bojiščih med Vislo in Orzycem ujetih 11460 Rusov.

Strašne ruske izgube v Karpatih. Rusi so zadnje dni le v najredkejših slučajih poizkušali z obkolitvijo, ker zahtevajo take operacije mnogo časa. Svoje mase pode naravnost pred naše strojne puške, ako hočejo doseči brze uspehe. Sicer pa vzbujajo posebno pozornost to, da, če le mogoče, ne pošiljajo v gotovo smrt ruskih polkov, marveč kavkaške in besarabske. Dogaja se, da kupi mrtvih žrtev služijo naslednjim četam za kritje, ker je sedaj v trdozmrznjenih tleh težko kopati jarke. Ruske izgube v karpatskih bojih so naravnost nepreračunljive. Na tisoče se jih je ugonobilo v snežnih viharjih in so našli v snegu svoj grob. Največ Rusov je padlo v Karpatih, njihove izgube tukaj presegajo celo one v Mazurijah.

Hudi napadi v Karpatih. V Karpatih so se zopet na številnih točkah silni napadi Rusov ponovili. Tako se na bojni fronti med prelazoma Lupkov in Užok, potem v dolini reke Opor, kjer se je tudi ponoči ljuto bojevalo, in pri Wyszokowu. Poleg mnogo ranjenih Rusov, ki so padli v naše roke, smo ujeli 400 sovražnikov, ki so se med bojem udali.

Odbiti ruski napadi v Karpatih. — Uradno se poroča marca med drugim: Boji na cesti Cisna-Baligrod v Karpatih še trajajo. Neko višino, za katero smo se bojevali več dni, smo osvojili. Pri saperskem napadu so naše čete razstrelile dele sovražnih postojank, v naslednjem boju

od blizu so vrgle sovražnika nazaj in ujele nad 1200 Rusov ter več častnikov. Še ponoči smo sovražne protinapade na to višino, kakor tudi na postojanke na sosednjih oddelkih odbili s težkimi izgubami za sovražnika.

Turška vojska.

Obstreljevanje turških črnomoških luk. Dne 7. marca je rusko brodovje porabilo priliko, ko je naše lahko brodovje preiskavalo rusko obrežno ozemlje, obstreljevalo luke Kilimli, Zumbulduk Koslu in Eregli. V Zumbulduku je bila porušena francoska bolnišnica in 15 hiš, v francoskem delu mesta, v luki pa potopljena grška ladja „Taxiaria“. Neko sovražno torpedovko, ki se je hotela približati pristanišču, so zadele kroglice naših baterij ter se je umaknila nazaj v Eregli.

Italijanski parnik „Principessa Giovanna“ in Rusom zaplenjeni parnik „Neva“, kakor tudi parnik „Hei-beli“, „Ada“ in „Pressia“ so se potopili v luki.

Izkrcaje čet pri Sarosu. Carigrad, 13. marca. Angleži in Francozi so pri saroškem morskem zalivu izkrcali 2000 mož. Turki so jim zadali težke izgube in jih prisilili, da so se zopet vkrcali.

Sporazum z Italijo.

Frankfurt, 12. marca. „Frankfurter Zeitung“ poroča kakor se zdi inspicirano iz Berlina:

V posameznih listih najdemo več ali manj previdno omenjanje italijansko-avstrijskega razmerja. Lahko zadostuje, če rečemo, da se to razmerje po naši vednosti ni poostriilo, kakor bi to sledilo iz posameznih italijanskih listov, ampak da se vrše posvetovanja, ki sicer ne morejo biti končana v 24. urah, ker ne gre za priprost „da“ ali „ne“, ampak za posvetovanje gotovih določenih predlogov. Ne da bi se udali pretiranemu optimizmu, smemo čakati na pogajanja z upanjem na daljni sporazum.

V rimskem ministrskem svetu doseženo sporazumljenje. Milanski list „Italia“ poroča, da se je v seji ministrskega sveta doseglo sporazumljenje, da se italijanske nevtralne politike za enkrat ne izpremeni.

Domače in tuje novice.

Vojaške vesti. Od 20. lovskega bataljona so ranjeni nastopni Dolenjci vojaki: Bogovič Jožef, 4. stotn., Pleterje. Ravšelj Andrej, 4. stotn., Stari trg. — Ujeti: Bogataj Pavel, 1. stotn., Dole. Petsche Andrej, 17. pp. 5. stotn. Kočevski okraj. Vidmar Jožef, 17. pp. 7. stotn., Žužemberk. Oba v ruskem ujetništvu. Od tam je pisal tudi Josip Jarh, učitelj v Dragi, kočevski okraj. Bil je 22. nov. 1914 ranjen in ujet. Nahaja se v Kijevu v bolnici ter upa, da kmalu okreva.

Iz ruskega ujetništva se je po dolgem molku od 12. novembra 1914 zopet oglasil vojak Anton Može, posestnik na Krki št. 10., župnije Šmihelske pri Novem mestu. Nahaja se v mestu Bugulma, Samarskeja gubernija, ki se razteza ob veliki reki Volga proti Uralskem gorovju. Dne 9. februarja 1915 oddana dopisnica je posredovanjem „Rudečega Križa“ na Dunaju dospela 10. marca. Može piše med drugim:

„Dragi oče, Julka in otročiči!

Vas vse skupaj prav lepo pozdravim in prosim za odgovor, če ste zdravi še vsi in kako se kaj komandirate. Jest, hvala Bogu, sem še malo pri zdravju ali ujet sem in zdaj sem na Ruskem. Zdaj pa, Ti Julka, se bliža Tvoj god. Ti ga prav iz srca voščim, da bi ga zdrava in zadovoljna uživala tisti dan in še za naprej več let. Prosim Vas, delajte kolikor morete; ne želim, da bi se mogli preveč gnati in siliti; če Bog da vam vsem skup zdravje, bomo pa potem lažje, ko jest

pridem. Vas vse skup lepo pozdravim, žlahto in vaščane. . .“ — Bog ga pripelji srečno nazaj v domovino.

Maturo so na c. kr. državni gimnaziji v Novem mestu predčasno naredili sledeči osmošolci: gg. Dular Vinko iz Jurke vasi, Kozoglav Fran iz okolice Stopiče, Orešek Ignacij iz Spodnjih Vodol, Poljanec Fran iz Sv. Šmarjete, Prah Josip iz Vrhovske vasi, Štemberger Josip iz Goč

Bolnišnica v Kandiji. Posestnikov sin Ferdinand Musar iz Rudne vasi pri Radčah je iztrgal precej velik štor in ga hotel razklati s smodnikom. Pri tem je ravnal tako neoprezno, da se mu je zažgal smodnik in ga tako močno opekel na obrazu in vratu, da je moral iskat pomoč v bolnici. — Semkaj pripeljan je bil tudi 13 letni Franc Krevs iz Gorenje vasi pri Mokronogu. Igral se je z nabitim samokresom in se ustrelil v desno nogo. — Omenjamo pri tej priliki, da se je v zadnjih mesecih že opetovano moralo zdraviti otroke, ki so bili večinoma iz samokresa ranjeni. Dobro bi bilo, da stariši in pa merodajni krogi nekoliko bolj pazijo na to, da se otroci ne igrajo s tako nevarnim orožjem, katerega še odraslim ni dovoljeno nositi brez oblastvenega dovoljenja.

Kmetovalci, pozor! Kmetijska podružnica za Mokronog odda iz trtnice v Tržišču 60.000 prav lepih, izbranih cepljenih trt najboljših vrst, iz podružnične drevesnice v Mokronogu pa 2000 dreves in 40.000 smrekovih sadik. Do sedaj so se cepljene trte oddajale samo domačim vinogradnikom podružničnega okoliša, letos pa se jih odda tudi vinogradnikom izven podružničnega okoliša na Dolenjskem in Kranjskem sploh. Najlepše in izbrane cepljene trte se oddajajo letos vsakomur po nizki ceni 12 h komad. Opozarjamo torej kmetovalce, da ne zamude redke prilike.

Dolgi lasje prepovedani. Dalmatinske šolske oblasti so odredile, da smejo učenci prihajati v šole le z na kratko ostriženimi lasmi. To pa zato, da se prepreči prenos kužnih bolezni, predvsem pegastega legarja.

Nesreča v delavčevi rodbini. Dne 15. t. m. zjutraj je šla žena delavca Habiča v Ljubljani k peku po kruh. Ko se je mati mudila pri peku, so otroci doma na skrinji zakurili. Hitro se je po sobici razširil dim in ko se je mati vrnila domov, našla je tri otroke nezvestne. Dečka sta bila mrtva, deklica Albina je pa še živela.

Pisma v Pulj na vojake ni treba frankirati in istotako ne pisma vojakov iz Pulja. Tako se glasi nova naredba vojnega ministristva sporazumno s trgovskim.

Samo dopisnice ujetnikom na Ruskem. Ruski cenzurni uradi so oznanili, da so prisiljeni, vsled stalno naraščajočega pošiljanja pisem ujetnikom na Ruskem, sprejemati samo dopisnice. Pisma se sploh ne dostavljajo.

Surovi sladkor za krmljenje živine. C. kr. kor. urad poroča, da so 3. t. m. lastniki tvornic, ki izdelujejo surov sladkor, in sladkornih čistilnic, s trgovci, ki trgujejo s sladkorjem sklenili na poziv vlade, da prepuste 800.000 meterskih stotov vojni upravi, 200.000 meterskih stotov po poljedelstvu proti ceni 27 K.

Nemška križarica potopila ameriško in francosko ladjo. Kakor poročajo listi je 27. jan. t. l. potopila nemška križarica „Prinz Eitel Friedrich“ ameriško ladjo „William Frye“ in francosko „Pierre Lotti“, ker ste vozili kontreband. Križarica se nahaja sedaj v New Yorku v Sev. Ameriki.

Gospodarske drobtine.

Naročila na žveplo. Kmetijska podružnica novomeška bo zbiralala za svoje člane naročila na žveplo. Kdor želi kaj žvepla dobiti, naj se nemudoma zgleda pri podružnici.

Občni zbor kmetijske podružnice novomeške se je vršil zadnji pondeljek 15. marca na Grmn. Udeležilo se ga je

21 članov. Poročilo o delovanju podružnice prinesemo prihodnjič. Sklenilo se je, da se poskrbi letos za potrebno seme ajde in da se v podružnični drevesnici prideluje nekaj več hrušk. Sprožila se je tudi misel, da bi se letos razen perocida lahko rabil tudi tenaks namesto modre galice, ker so se tukajšnje izkušnje s tenaksom dobro sponesle.

Izdelovanje trpežnega blaga iz svinjskega mesa. Trpežno blago iz svinjskega mesa (t. j. gnjat, slanina in klobase) potrebuje skrbnega pripravljanja, če naj se ohrani za dalj časa.

Gnjat in slanina se morajo dobro soliti tudi v spodnjih plasteh. Pri tem je paziti, posebno pri gnjati, da se blago namaka v zadostno močni slanici, in sicer po velikosti za dobo 6 do 10 tednov. O začetku nasoljevanja je blago vseokrog posebno ob tistih mesnih delih, ki niso pokriti s kožo, odrgniti s soljo. Tekom nasoljevanja je blago shranjevati, če mogoče v kletih pri 6 do 12 stopinjah C. Pri višji toplini, se lahko blago pokvari in slanica pri nižji toplini se zakasni oziroma popolnoma zadrži pronicanje soli v spodnje plasti. — Po nasoljevanju se naj položita gnjat in slanina za pol dneva ali celi dan v vodo, da se sol deloma izgubi. Nato naj se dobro opereta. Pred prekajevanjem naj se sušita v zračnem prostoru, če mogoče v prepihu in sicer kakor je zrak vlažen, po več dni ali tednov. — Klobase naj se sušijo takoj po izgotovitvi. — Med sušenjem naj se blago ne izpostavlja mrazu, vlažnemu zraku, ali visoki toplini. — Prekajevanje blaga naj se izvrši počasi v hladnem, ne premočnem dimu, ki ga daje žagovina. iz trdega lesa. — Če se naj blago ohrani za dalj časa mora se prekajevati gnjat približno 3 tedne, slanina do 2 tedna in klobase do 1 tedna.

Opom. ured. Ta poduk nam je sicer za to leto večinoma že došel prepozno, kdor ga pa letos več ne rabi naj ga hrani za drugo leto.

Lepo posestvo v Kandiji na prodaj!

Posestvo leži pri kolodvoru ter obstoji s hiše z dvema sobama v pritličju in ene pod streho, kuhinje in veže, pod hišo velika obokana klet in poleg te šupa, ki se lahko zaklene. Vse je novo. Za hišo njiva za zelenjavo, okoli hiše pa sadni vrt tik državne ceste, ki pelje na Toplice in Žužemberk. Na drugi strani je še ena njiva. Proda se ali vse skupaj ali pa tudi vsako posebej. — Posestvo je prav pripravo za kakega umirovljenca ali uradnika. Kdor želi kupiti, se prosi, da se takoj zgleda, ker se da posestvo drugače radi odhoda posestnika v najem. Zgledati se je pri lastniku Franc Sekula, Kandija št. 14, pošta Rudolfovo. 163

Naročajte „Dolenjske Novice!“

 Prijatelje in znance prosimo za poročila o padlih in ranjenih Dolenjcih.

Gospodarstvo.

Nadomeščanje trt v starejših vinogradih.

Izkušnja nas uči, da v vinogradih, zasajenih z ameriški cepljenimi trtami, leto za letom iz raznih vzrokov nekaj trt pogine.

Če je nasad še mlad, to je ne čez tri leta star, potem usahle trte lahko nadomestimo z novimi, krepkimi cepljenkami. Kakorhitro je pa vinograd starejši, je tako podsajenje težavnejše. Podsajene trte se ne primejo tako rade, oziroma ne rastejo tako, kakor bi bilo želeli, ker jih v razvoju ovirajo sosedne, že močno okorenjene in obrasle trte. Zato naj slede v naslednjem navodila, kako naj vinogradnik ravna, da izpolni v svojem vinogradu nastala prazna mesta. Predvsem je treba vedeti, zakaj trte v vinogradu poginevajo, in vpoštevati število odmrlih trt. Včasih usihajo trte kar trumona vsled napačne podloge, ki smo jo izbrali za nasaditev

vinograda. Take vinograde nahajamo pri nas zlasti tam, kjer je zemlja apnena ali puhličasta, ki v njej podloga riparija ne uspeva (n. pr. v apneni zemlji v okolici Bele cerkve, Št. Jerneja, Rake, Senuš itd. na Dolenjskem). Da bo v takem slučaju podsajanje drugih trt le malo zaleglo, je umevno, zato bo bolje, da vse take trte izkopljemo, zemljo pustimo, da se nekoliko spočije, jo nanovo prerigolamo in zasadimo s prikladnimi trtami križankami.

Ko zemlja počiva, jo obsejemo z deteljo (najbolje z nemško), ki izpreminja zračni dušik v svojih koreninah v organskega in stem dovaja zemlji za razvoj trt zelo potrebno redilno snov. Ko smo deteljo dve do tri leta kosili in stem tudi prazni prostor bolje porabili, zrigolamo zemljo jeseni, pri čemer pa korenin in detelje ne zavržemo, temveč jih plitvo zakopljemo, da čez zimo v zemlji segnijo, Skrbno pa odbiramo morebitne zastale ostanke korenin izkopanih trt, ker bi se z njimi sicer lahko zaredila v vinogradu koreninska plesnoba. Spomladi nato zasadimo prostor s cepljenkami na prikladni podlogi. Kakor vsled napačne, za našo zemljo neprikladne podloge, pogine mnogo trt zaradi raznih vremenskih in drugih poškodb, to je vsled mraza, strele, toče, vsled poškodb po voluharju (miši), po ogreih (črvih) itd.

Prav pogostoma poginjajo trte v vinogradu vsled tega, ker nismo v prvih osmih letih po saditvi obrezovali (odstranjevali) rosnih in ostalih, plitvo rastočih korenin. Takih trt najdemo veliko zlasti v krškem okraju. Vsled večje gorkote, vpliva zraka, obilnih redilnih snovi delajo trte pri zadostni vlagi vedno rajše korenine pri vrhu kakor v globčini. Če tega ne preprečimo se te korenine (rosne in zgornje stranske korenine) v par letih tako močno razvijejo, da globoko ležeče stranske in vznožne korenine popolnoma oslabe, da celo odmrjejo. Če se to zgodi, imamo komaj za ped dolge trte v vinogradu, ki so jim zelo plitvo rastoče korenine izpostavljene poškodb po mrazu, suši ali pa udarcu z motiko, vsled česar vsako leto v takem vinogradu veliko trt pogine. Pameten vinogradnik bo torej vsako pomlad, zlasti v prvih osmih letih po saditvi, trte v vinogradu vsaj za ped globoko izkopal in tam izrasle korenine porezal ter s tem trto prisilil, da razvija svoje vznožne, oziroma druge, zadosti globoko rastoče korenine, ki niso tako izpostavljene raznim poškodbam kakor plitvo rastoče.

Pogostoma uniči trte tudi mraz, to je zimska ali še bolj pogostoma spomladna pozeba. Najčesče to opazimo na Dolenjskem v nižjih legah z močno, bolj težko, ilovnato, vlažno zemljo in posebno pri podlogi montikoli. Če je trta že sočna in nastopi hud mraz, zmrzne sok (mezga) v podlubadnih plasteh, ki vsled tega razpokajo. To se posebno rado zgodi na cepljenem mestu, to je tam, kjer je bila trta cepljena.

Ko trta potem zopet ozeleni in začne rasti, bi rada take nastale rane zacelila (zalila), in na ta način se napravijo na tem mestu gobasti, čimdalje bolj debeli izrastki, in trta postane rapasta. V teh mestih se ne more mezga (sok) pravilno pretakati iz korenin v nadzemeljski del trte, zlasti pa ne narobe, kar povzroča motenje v rasti, vsled česar rapasta trta navadno kmalu pogine.

Če hočemo tako trto rešiti pred poginom, je treba, da jo spomladi, kakor hitro zapazimo, da je rapasta, pod bolnim mestom odrežemo (odžagamo).

Če je bilo treba trto odžagati pod cepljenim mestom, potem jo odkrijemo do prvega kolenčka podloge, ker iz tega potem rada odžene.

V istem, ali še bolje šele v drugem letu, bomo trto cepili na suho ali na zeleno blizu nad zemljo.

Če je ni bilo mogoče cepiti nizko pri tleh, cepimo trto bolj visoko in jo jeseni nato pogrubamo, da pride cepljeno mesto v bližino tal, seveda ne v zemljo.

Enako postopamo tudi v vseh takih slučajih, kjer je bil le nadzemeljski del trte poškodovan ali uničen (odlomljen, itd.). Drugo je, če pogine trta v vinogradu s koreniskim deblom in s koreninami vred. Tu nam ne preostaja nič drugega kakor, da jo nadomestimo z drugo trto.

V starih vinogradih je bila navada, da smo v takem slučaju pogrubali najbližnjo sosednjo trto tako, da je ena njena mladika segla do praznega mesta, druga pa na mesto, kjer je stala pogrubana trta. Tega pa pri trtah, cepljenih na ameriški podlogi, na noben način ne smemo storiti.

Kakor hitro bi pogrubali cepljeno trto tako, da pride njen domač (žlahtni) les v zemljo, bi se zgodilo to-le. Domač les bi pogljal korenine, in ker sploh rajši dela korenine kakor ameriški, bi te korenine kmalu prerasle ameriške korenine podloge, ki bi v rasti zastale, ali bi celo odmrle.

Komaj bi se to zgodilo, bi se zaplodila na koreninah iz domačega lesa trtna uš in bi jih uničila, trta pa bi ne imela ne domačih, ne ameriških korenin, vsled česar bi morala poginiti.

Take grobanice navadno v prvih letih dobro rastejo, ker jih rede stare (ameriške) in še nove (domače) korenine, pozneje pa oslabijo in končno usahnejo. Tako ravnanje bi torej ne bilo pametno, ker bi z njim zlo še bolj povečali.

Pri novem vinogradništvu ne smemo nikdar misliti, da smo s tem, če smo posadili na ameriški podlogi cepljene trte, trtno uš pregnali. Trtna uš je in ostane tudi v teh vinogradih, samo, da trtam toliko časa ne škoduje, dokler rastejo na ameriških koreninah, ker uš ne more teh korenin uničiti.

Domač les pa ne sme nikdar in nikjer priti v zemljo, kajti v tem trenutku, ko se to zgodi, je storjen

prvi korak, da smo ob trte. Kdor tako ravna, ta naj pripiše posledice tega sam sebi. Če torej v vinogradu kaka trta pogine, jo moramo nadomestiti z drugo, ravno tako na ameriški podlogi rastočo trto.

Če že tega nočemo ali ne moremo, potem potegnemo od močne, nižje stoječe trte na prazno mesto stegnjenec (podaljšan šparon) na koncu kojega narežemo reznik (ščap). Taki trti pravijo na Dolenjskem „konj“. Na ta način se prazno mesto izpolni, ne da bi bilo treba trto pogrubati.

(Konec prihodnjic.)

B. Skalicky.

Belokranjski - vestnik. -

Iz Adlešič 10. marca. Ker sem sporočal dozda „Dol. Nov.“ o naših vojaki — mrtvecih in ranjenih, naj sporočim še o naših ujetnikih, ki so pa, kolikor je dozda znano, vsi na Ruskem. Prvi, o katerem je prišlo sporočilo, da je ujet, je Jakob Jakobčič, fant, star 22 let, rojen v Dolenjcih h. št. 22. Prva poročila o njem so sicer naznanjala, da je padel na sev. bojišču. Tako sta sporočila domu dva naša župljana. Njegova mati je dobila pismo, katero mu je pisala še v začetku vojske, 3. okt. nazaj z opazko „vermisst“ (se pogreša), denarno pismo pa, katero mu je poslala še preje, pa z opombo „unbekannt“ (neznan) 6. okt., t. j. čez 2 meseca. Kdo bi bil po teh sporočilih in pismih mogel še misliti, da je vendarle še živ. In res se je zgodilo to, kar se je v sedanji vojski že prav mnogokrat dogodilo, da se je tisti, ki so ga imeli že vsi za mrtvega, oglasil iz — ruskega ujetništva. 8. novembra dobila je njegova mati pismo iz Karlovca od gospe, pri kateri je služil Jakobčič preje za hlapca, z naznanilom, da je še živ, kakor je pisal tej gospe, da je bil sicer res ranjen v bitki v nogo, da so ga pa potem Rusi pobrali in vzeli seboj v ujetništvo, kjer je pa že ozdravel.

Drugi naš ujetnik je Mate Matetič, rezervist, fant iz Tribuč h. št. 48, star 28 let. Tudi o njem so mislili, da je mrtev, ker je eden Tribučanov pisal domu, da je padel na bojišču. Koncem oktobra pa so dobili njegovi starši v Tribučah od njega pismo, katero jim je pisal 16. sept. in v katerem piše to-le: „Naznanjam Vam, da sem v špitalu na Ruskem, pa upam, da se bo že kmalo obrnilo, da pridem domu. Za brata ne znam in tudi za nobenega drugega domačega, kaj je z njimi. Moj naslov je: Mestni starovpaljski lazaret na Kavkazu, Rusija.“ Iz tega pisma se razvidi, da je bil v vojski le ranjen in potem ujet. O njegovem bratu Petru Matetiču sem pa že prej sporočil med ranjenci.

Tretji naš ujetnik je Mate Veselič, rezervist, posestnik iz Vrhovec h. št. 6., ki je pisal svoji ženi najprvo dopisnico, datirano s 13. decembrom, in na kateri je bil tiskan kraj Czudec in ruska štamplja z napisom: „Petrograjska voennaja cenzura“ in katero je dobila 15. jan. z naznanilom,

da je ruski ujetnik in da mu gre jako dobro, da je zdrav in da ni treba zanj nič skrbeti. 26. jan. pa je dobila žena od njega drugo pismo s sporočilom, da je v „selu Bohorodska, gubernija Nižegorodsko, ujezda Karpadsko“.

O našem četrtem ruskem ujetniku pa je pisal „Slov.“ št. 20., in to je Miko Klepec, rezervist iz Fučkovca h. št. 5., star 33 let, o katerem do tje tudi ni bilo od začetka vojske prav nobenega glasa. „Slov.“ sporoča, da je v Atkarsku, v guberniji Saratov.

O petem ujetniku Ant. Rožmanu, fantu iz Fučkovca h. št. 9., pa je sporočil zopet „Slov.“ št. 47. Star je 21 let in je šel lani prostovoljno k vojakom.

Književnost.

„Svetovna vojska“. Pod tem naslovom je pričelo izhajati lepo delo v zvezkih v zalogi Katoliške Bukvarne v Ljubljani. Delo je opremljeno z lepimi slikami in bo nudilo enoten in nepretrgan popis današnjih bojev, poleg tega bo pa podalo tudi mnogo izvirnih črtic, slik in vojnih dogodkov, katerih niso prinesli časopisi. Uredništvo „Svetovne vojske“ ima namreč na razpolago že sedaj obilo dopisov in poročil po največ od slovenskih vojakov, ki so se vdeležili bojev na južnem ali severnem bojišču. Delo bo vsled tega zelo zanimivo in bo vredno, da si je shrani vsaka hiša za spomin na današnje težke dni svetovnih dogodkov. S prav posebnim zanimanjem pa bodo po tej knjigi posegli naši vojaki, ko se vrnejo iz bojišč, saj bodo popisani v knjigi boji, katerih so se sami vdeležili in ki so jim živo v spominu. Časopisi se pogube, ta knjiga pa bo ostala v spomin nam in znanec, saj bo nudila kroniko slovenskega junaštva.

Vsak posamezen zvezek, ki je dokaj obširen, velja 60 vin., četrletno (6 zvezkov) pa znaša samo 3 krone, katere je treba poslati pri naročilu naprej.

Velika svota denarja 154-0-3

se zamore naključiti vsakomur, ki postane naš naročnik. — Brezplačna pojasnila pošilja: Srečkovno zastopstvo 13, Ljubljana.

Lepa suha drva

naj si preskrbi vsak takoj, ker se pozneje drva za kurjavo ne bodo lahko dobila zaradi pomanjkanja vprežne živine. Drva si lahko tudi vsakteri ogleda pri Lukenskem gradu pri Prečni. Naročuje se pri Janezu Prijatelju na Dol. Verhovem, pošta Mirnapeč. 162

Pohištvo

iz zapuščine oskrbnika Gross-a na Ruperčvrhu, žel. postaja Birčnavas, obstoječe iz skoraj popolnoma nove oprave za spalno in jedilno sobo in starega glasovirja, se za ceno 575 kron takoj prodaja. 161-0-1

Modna trgovina

A. D R A M E

Novo mesto

vljudno priporoča krasno izbiro najmodernejših

damskih in otroških slamnikov

pristnih nojevih peres, rož in drugega nakita, po najnižji ceni.

☛ Cenjene dame se prosijo, da čim preje oddajo slamnike, da se pošljejo v popravilo.